

In Balans 2015

Rapportage over de financiële verslaggeving

Publicatiedatum: 29 oktober 2015

Autoriteit Financiële Markten

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

Inhoudsopgave

In Balans 2015	4
1. Inleiding	6
2. Bevindingen uit reguliere onderzoeken	8
3. Bevindingen uit themaonderzoeken	14
4. Outlook	17
5. Gewijzigde regelgeving	26

In Balans 2015

De AFM levert een bijdrage aan het bevorderen van de eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten. Door het bijeenbrengen van vraag en aanbod van kapitaal en risico vervullen de kapitaalmarkten een belangrijke rol bij het creëren van economische groei. Zij dragen daarmee bij aan duurzame welvaart in Nederland. Juist in een tijd van toenemende behoefte aan marktfinanciering is het van belang dat beursgenoteerde ondernemingen het vertrouwen van beleggers hebben en houden, en op goede wijze verantwoording afleggen in hun jaarverslag; eerlijk en volledig.

Uit ons rapport 'In Balans 2015' blijkt dat beleggers nog niet in alle gevallen de informatie krijgen die ze nodig hebben. De kwaliteit van de financiële verslaggeving laat al enkele jaren een stijgende lijn zien, maar die heeft zich in 2015 niet doorgezet. Stagnatie geeft het risico van achteruitgang. Het is het belang van beleggers en van ondernemingen zelf om dit te voorkomen en te blijven werken aan verdere verbetering.

Jaarlijks rapporteert de AFM de relevante (voorlopige) bevindingen uit de onderzoeken naar de financiële verslaggeving en de belangrijkste bevindingen van de in 2015 uitgevoerde themaonderzoeken. Dit geeft ondernemingen en accountants de gelegenheid deze bevindingen tijdig te betrekken bij het opstellen en controleren van toekomstige financiële verslaggeving.

Op basis van onze risicoselectie van te onderzoeken jaarrekeningen en de thematische onderzoeken hebben wij relatief veel (voorlopige) bevindingen. De kwaliteit van de financiële verslaggeving is op onderdelen onvoldoende. Met name de naleving van de verslaggevingsregels over pensioenen is onder de maat.

De AFM constateert dat de bevindingen een veelheid aan onderwerpen betreffen, van complex tot eenvoudig. De AFM heeft een aantal tekortkomingen geconstateerd, die ze bij het onderzoek naar financiële verslaggeving ook vorig jaar reeds had benoemd. Deze herhaling is verrassend.

Relatief veel bevindingen zien op de verantwoordingswijze naar aanleiding van gewijzigde situaties, zoals de aan- of verkoop van bedrijfsonderdelen, wijzigingen in het aandelenbelang in andere bedrijven en de classificatie als eigen vermogen of als financiële verplichting van nieuw uitgegeven leningen.

De AFM zal ook reguliere onderzoeken en themaonderzoeken uitvoeren naar de financiële verslaggeving 2015 van beursgenoteerde ondernemingen. Ten behoeve van de financiële verslaggeving 2015 roept de AFM ondernemingen en hun accountants op bij het opstellen en controleren hiervan aandacht te besteden aan een aantal specifieke onderwerpen. Het betreft de invloed van de huidige economische omstandigheden op de financiële verslaggeving, het kasstroomoverzicht en de daaraan gerelateerde toelichtingen en de bepaling van de reële waarde van niet-financiële activa en de daarmee samenhangende toelichtingen.

De AFM zal in 2016 aandacht geven aan het toepassen door ondernemingen van de richtsnoeren voor het gebruik van de alternatieve prestatie maatstaven die op of na 3 juli 2016 moeten worden

toegepast. Dit geldt ook voor de wet- en regelgeving in voorbereiding inzake de accountancywetgeving welke naar verwachting in 2016 in werking zal treden. Daarnaast blijft de AFM de ontwikkeling en toepassing van geïntegreerde verslaggeving ook de komende jaren ondersteunen.

Wij verwachten dat dit rapport bijdraagt aan een betere kwaliteit van de financiële verslaggeving zoals opgesteld door ondernemingen, in de controle daarvan door accountants en daarmee aan de transparantie van de informatie voor beleggers ter ondersteuning van hun beleggingsbeslissingen.

Gerben Everts

Bestuurder AFM

1. Inleiding

Jaarlijks rapporteert de AFM de relevante (voorlopige) bevindingen uit de onderzoeken naar de financiële verslaggeving uitgevoerd na de publicatie van 'In Balans 2014' en de belangrijkste bevindingen van de in 2015 uitgevoerde themaonderzoeken. De volledige resultaten uit de themaonderzoeken zijn in afzonderlijke rapporten op 29 oktober 2015 gepubliceerd. Dit geeft ondernemingen en accountants de gelegenheid deze aandachts- en verbeterpunten tijdig te betrekken bij het opstellen en controleren van toekomstige financiële verslaggeving (boekjaren 2015 en verder). Op deze wijze verwacht de AFM op specifieke onderdelen bij te dragen aan verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Daarnaast gaat dit rapport in op actuele ontwikkelingen op het gebied van verslaggeving, accountantscontrole en governance. Het toezicht van de AFM is risicogestuurd. De AFM analyseert marktontwikkelingen en externe risico's, zodat we de juiste prioriteiten in het toezicht stellen. Daarnaast besteedt de AFM in haar toezicht ruim aandacht aan signalen en incidenten die wijzen op mogelijk foutieve financiële verslaggeving. De AFM zet haar verslaggevingsexpertise in bij toezichtactiviteiten in de gehele levenscyclus van ondernemingen actief op de kapitaalmarkten: bij de eerste beursnotering (IPO) en uitgifte van nieuwe effecten (prospectustoezicht), bij de doorlopende handel (toezicht op koersgevoelige informatie en marktmisbruik), bij periodieke verplichtingen (toezicht op financiële verslaggeving en de accountantscontroles op de verslaggeving) en tot slot bij het einde van een beursnotering als gevolg van een bod op effecten (toezicht op openbare biedingen). De aandachtspunten in dit rapport zijn gebaseerd op deze onderzoeken.

De AFM wil een bijdrage leveren aan het bevorderen van eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten, één van de strategische doelstellingen van de AFM. Het goed functioneren van de kapitaalmarkten is afhankelijk van het gedrag van de spelers op deze markten. Daarbij is de kritische rolinvulling van opstellers van verslaggeving, auditcommissies, aandeelhouders en accountants essentieel voor de getrouwheid van de verslaggeving en daarin verankerde verantwoording. De AFM maakt zich sterk voor het voldoen van de accountantscontrole en verslaggeving aan de relevante regelgeving en maatschappelijke verwachtingen en ziet erop toe dat deze op elkaar blijven aansluiten. De verbeterpunten die de AFM in deze publicatie rapporteert hebben vooral betrekking op de toelichtingen. Dat betekent niet dat bij de waardering en resultaatbepaling geen noodzaak tot verbetering bestaat. Het toezicht op de financiële verslaggeving door de AFM heeft tot doel vast te stellen of de verslaggevingsvoorschriften juist zijn toegepast. Het meer inhoudelijke en diepgaande onderzoek of de financiële verslaggeving een getrouw beeld geeft van de omvang en de samenstelling van het resultaat, vermogen en kasstromen is primair voorbehouden aan de externe accountant.

De AFM doet het werk van de accountant niet over. Inschattingen en oordelen van het management kunnen door de AFM slechts marginaal worden getoetst.

Ook dit jaar geeft de AFM in de rapporten over de themaonderzoeken een aantal voorbeelden van toelichtingen uit jaarrekeningen. Deze passages bestempelt de AFM als ‘good practices’¹ ter inspiratie voor het opnemen van ondernemings specifieke en relevante informatie in de toelichtingen. De AFM wil met deze good practices ondernemingen inspireren en helpen bij het verbeteren van de toelichtingen.

¹ De in dit rapport opgenomen good practices zijn voorbeelden van specifieke toelichtingen uit bestaande jaarrekeningen. De AFM hoopt dat andere ondernemingen door die good practices worden geïnspireerd tot een verhoging van de kwaliteit en relevantie van hun toelichtingen. Deze good practices moeten niet als norm of als enige juiste invulling van bestaande of toekomstige toelichtingen worden gezien. Andere invullingen zijn mogelijk om wet- en regelgeving na te leven. Met het opnemen van good practices in dit rapport doet de AFM geen uitspraak over de betreffende jaarrekeningen als geheel.

2. Bevindingen uit reguliere onderzoeken

Dit hoofdstuk bevat de bevindingen uit de (lopende) onderzoeken naar de (IFRS) financiële verslaggeving die de AFM heeft uitgevoerd na de publicatie van 'In Balans 2014'. De AFM wil daarmee de naleving van de verslaggevingsvoorschriften bevorderen. De AFM verwacht dat ondernemingen en accountants aan deze onderwerpen aandacht besteden in de jaarlijkse financiële verslaggeving over 2015 en de controle daarvan.

De AFM roept ondernemingen op extra aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen:

- De opname en waardering van activa. De juiste opname en waardering van activa en een transparante toelichting daarop blijft van groot belang.
- Classificatie eigenvermogensinstrument versus financiële verplichting. Transparantie over de classificatie vergroot het inzicht in de financiële weerbaarheid van een onderneming.
- Classificatie van aandelenbelangen in ondernemingen. Ondernemingen lichten niet altijd duidelijk toe waarom aandelenbelangen van twintig procent of meer soms niet leiden tot invloed van betekenis en waarom aandelenbelangen van minder dan twintig procent soms wel leiden tot de conclusie dat sprake is van invloed van betekenis.
- Bestuurdersbeloningen. De AFM constateert dat veel ondernemingen nog steeds niet vermelden of de gestelde doelen voor het behalen van bonussen al dan niet behaald zijn. Ten aanzien van ontslagvergoedingen voldoen bijna alle ondernemingen aan bestpracticebepaling II.2.8.

Verder heeft de AFM in 2015 ten aanzien van geïntegreerde verslaggeving een verkennend onderzoek uitgevoerd bij beursgenoteerde ondernemingen die onderdeel zijn van de AEX- en AMX-index. Dit onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd over de toepassing van in belang toenemende geïntegreerde verslaggeving.

De door de AFM uitgevoerde onderzoeken naar de financiële verslaggeving van geselecteerde beursgenoteerde ondernemingen hebben geleid tot relatief veel (voorlopige) bevindingen. Het betreft hier een veelheid aan onderwerpen, zowel complexe als meer eenvoudige. Daarbij worden zowel vragen gesteld aan AEX- en AMX-ondernemingen als aan kleinere beursfondsen, waarbij het niet lijkt uit maken of de AFM in eerdere jaren aan ondernemingen vragen heeft gesteld. De AFM merkt verder op dat relatief veel bevindingen zien op de gevolgde verantwoordingswijze naar aanleiding van gewijzigde situaties, zoals bij aan- en verkoop van bedrijfsonderdelen, wijzigingen in aandelenbelangen in andere ondernemingen en de uitgifte van leningen. Overigens leiden niet alle bevindingen tot formele toezichtsmaatregelen. Ook in de situatie dat er geen formele toezichtsmaatregelen worden genomen kan de AFM afspraken met ondernemingen maken om de toekomstige financiële verslaggeving op bepaalde punten te verbeteren. Dit leidt tot meer transparantie en draagt op deze wijze bij aan eerlijke en efficiënte kapitaalmarkten.

Opname en waardering van activa

Net als in eerdere jaren heeft de AFM in 2015 bij een aantal ondernemingen bevindingen over de opname en waardering van (financiële) activa.

De AFM heeft bevindingen over het activeren van ontwikkel- en aanloopkosten en andere activa posten, zoals de waardering van een merkenrecht, goodwill en de post debiteuren. Bij deze andere activa had de AFM vragen over de onderbouwing van veronderstellingen (bijvoorbeeld de gehanteerde groeivoeten) die ten grondslag liggen aan de waardering van het actief.

Ook heeft de AFM bij een onderneming geconstateerd dat het waarderingsoverschot van een pensioenregeling niet volledig op de balans was opgenomen, hoewel zij een onvoorwaardelijk recht op terugbetaling van het waarderingsoverschot heeft. De onderneming in kwestie heeft recent herstel toegepast.

Daarnaast zijn de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de bepaling van de reële waarde van vastgoedbeleggingen en aandelenbelangen in beursgenoteerde ondernemingen niet altijd transparant toegelicht. Hoewel de economie in Nederland tekenen van herstel vertoont, wijst de AFM ook op een aantal recente (bijna) faillissementen van beursgenoteerde ondernemingen. Te hoge waardering van activa blijft een risico. Het is en blijft belangrijk dat ondernemingen de op activa van toepassing zijnde opname- en waarderingsregels juist toepassen en daarbij een passende en transparante toelichting geven. Zo is het belangrijk dat ondernemingen inzicht geven in de (belangrijke) kwantitatieve en kwalitatieve veronderstellingen (zoals groei- en disconteringsvoeten) die ten grondslag liggen aan de waardering van specifieke activa.

Classificatie eigenvermogensinstrument versus financiële verplichting

Het is voor beleggers en andere gebruikers van de jaarrekening belangrijk te weten of financiële instrumenten vanuit het perspectief van de effectenuitgevende-instelling als eigenvermogensinstrument of als financiële verplichting moeten worden geclassificeerd. Dit biedt inzicht in de financiële weerbaarheid van een onderneming.

Op grond van de informatie zoals opgenomen in de jaarrekening is het voor gebruikers niet altijd duidelijk of financiële instrumenten classificeren als eigenvermogensinstrument of als financiële verplichting. Hybride instrumenten waarbij de rente aftrekbaar is als ware het vreemd vermogen, terwijl ze als eigen vermogen in de balans staan opgenomen dragen niet aan duidelijkheid bij. De AFM roept ondernemingen op duidelijk toe te lichten waarom zij van mening zijn dat bepaalde financiële instrumenten dienen te worden beschouwd als eigen vermogen of als financiële verplichting.

Classificatie van aandelenbelangen in ondernemingen

Het valt de AFM op dat ondernemingen enerzijds niet altijd duidelijk toelichten waarom zij van mening zijn dat aandelenbelangen van twintig procent of meer soms niet leiden tot invloed van betekenis en anderzijds waarom aandelenbelangen van minder dan twintig procent soms wel leiden tot de conclusie dat sprake is van invloed van betekenis.

Als een investeerder direct of indirect (bijvoorbeeld via dochterondernemingen) twintig procent of meer van de stemrechten van een onderneming in handen heeft, wordt verondersteld dat de investeerder invloed van betekenis heeft. De onderneming wordt dan beschouwd als een

geassocieerde deelneming, die gewaardeerd moet worden volgens de zogenoemde equitymethode. De eerste waardering van de investering geschiedt tegen kostprijs en wordt vervolgens aangepast om rekening te houden met de wijziging van het aandeel van de investeerder in de nettoactiva van de geassocieerde deelneming. Aandelenbelangen in ondernemingen van minder dan twintig procent worden tegen reële waarde gewaardeerd (waarbij wijzigingen in de reële waarde via hetzij de winst- en verliesrekening dan wel via het eigen vermogen lopen). In sommige gevallen kan een onderneming van mening zijn dat een aandelenbelang van twintig procent of meer niet tot invloed van betekenis leidt. Andersom kan een onderneming ook tot de conclusie komen dat bij een aandelenbelang van minder dan twintig procent wel sprake is van invloed van betekenis. In beide gevallen moet de onderneming dan duidelijk aantonen dat zulks het geval is. Het is van groot belang dat de overwegingen van de onderneming zorgvuldig worden toegelicht. Het verschil in classificatie van het aandelenbelang kan immers, zoals hiervoor beschreven significante impact hebben op de bestaande en toekomstige waardering van het aandelenbelang.

Bestuurdersbeloningen

In 2014 heeft de AFM een themaonderzoek uitgevoerd naar bestuurdersbeloningen. Daarbij is onder andere geconstateerd dat ondernemingen vaak niet vermelden of de gestelde doelen voor het behalen van bonussen al dan niet behaald zijn. De AFM constateert dat in de recente financiële verslaggeving een deel van de ondernemingen nog steeds niet vermelden of deze gestelde doelen al dan niet behaald zijn.

Voor beleggers en andere gebruikers van de jaarrekening is het relevant kennis te kunnen nemen van het al dan niet behalen van gestelde doelen, omdat zij hieruit kunnen afleiden welke doelen bestuurders op korte en lange termijn nastreven, de mate waarin deze doelen in het verslagjaar zijn gerealiseerd en of zij tot het toekennen van een bonus hebben geleid.

De regelgeving vereist dat in de toelichting op bestuurdersbeloningen de in het verslagjaar ten laste van de onderneming gekomen kosten van bestuurdersbeloningen worden toegelicht. Wanneer een onderneming besluit om zowel de kosten van bestuurdersbeloningen als de daadwerkelijk uitbetaalde bestuurdersbeloningen op te nemen, is het belangrijk dat de onderneming duidelijk aangeeft wanneer het om kosten gaat en wanneer om uitbetalingen. Dit is nog niet altijd duidelijk. In 2015 heeft de AFM hier wederom brieven over gestuurd naar ondernemingen.

Ontslagvergoedingen

De Nederlandse Corporate Governance Code beschrijft principes over goede corporate governance. Deze principes zijn uitgewerkt in concrete bestpracticebepalingen, onder andere over de hoogte en samenstelling van de bezoldiging. Zo vermeldt bestpracticebepaling II.2.8² over ontslagvergoedingen dat deze maximaal een jaarsalaris bedragen (op basis van het 'vaste' deel van de bezoldiging) en in bepaalde gevallen voor bestuurders in hun eerste benoemingstermijn maximaal tweemaal het jaarsalaris. Ondernemingen dienen in hun jaarverslag te vermelden op welke wijze zij de principes en bestpracticebepalingen van de corporate governance code hebben

² <http://www.commissiecorporategovernance.nl/download/?id=609>

toegepast en, indien van toepassing, zorgvuldig te motiveren waarom een bepaling niet is toegepast.

In 2014 heeft de AFM ondernemingen opgeroepen extra aandacht te besteden aan de toelichting op vertrekregelingen van bestuurders. Naar de mening van de AFM dienen evidente afwijkingen van de maximale vergoeding helder te worden toegelicht.

Op basis van openbare informatie constateert de AFM dat 90 procent van de ondernemingen in voorkomende gevallen (twintig) expliciet in hun jaarverslag 2014 vermelden dat zij voldoen aan bestpracticebepaling II.2.8 dan wel toelichten dat zij niet aan deze bepaling voldoen. In de nadere toelichting op de bestuurdersbeloningen zijn ondernemingen, op een enkele uitzondering na, ook transparant over de berekening van de ontslagvergoeding. Zo wordt in een aantal gevallen ook de specifieke opzegtermijn van bestuurders vermeld, die in acht moet worden genomen bij het bepalen van de hoogte van de ontslagvergoeding.

Geïntegreerde verslaggeving

In 2013 heeft de AFM een nulmeting gedaan naar de toepassing van geïntegreerde verslaggeving door beursgenoteerde ondernemingen³. In 2014 en 2015 heeft de AFM zich gericht op het monitoren van de ontwikkelingen op het gebied van geïntegreerde verslaggeving, het vergroten van het bewustzijn en deelname aan debatten over geïntegreerde verslaggeving, zoals bij de Raad voor de Jaarverslaggeving, het International Integrated Reporting Council (IIRC), het International Corporate Governance netwerk (ICGN), the Council for Institutional Investors (CII) en de International Organization of Securities Commissions (IOSCO).

Verder heeft de AFM in 2015 een verkennend onderzoek verricht bij beursgenoteerde ondernemingen die onderdeel zijn van de AEX- en AMX-index. Hierbij zijn zowel de CFO als de afdeling Investor Relations aangeschreven. Iets meer dan de helft van de aangeschreven personen heeft gereageerd. Het onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd rondom de toepassing van geïntegreerde verslaggeving door deze ondernemingen. De belangrijkste inzichten van dit onderzoek zijn:

- De helft van de respondenten geeft aan geïntegreerde verslaggeving toe te passen. Geïntegreerde verslaggeving wordt toegepast, omdat stakeholders erom vragen en de reden van het bestaan van de onderneming hierdoor beter wordt verantwoord. In mindere mate wordt geïntegreerde verslaggeving al toegepast om verbetering van de bedrijfsvoering en processen door te voeren. Positief is daarnaast dat de meeste andere ondernemingen die nog geen geïntegreerde verslaggeving toepassen, hierover wel aan het nadenken zijn. De AFM verwacht een verdere stijging in de komende jaren.
- Driekwart van de respondenten verwacht dat niet-financiële verslaggeving in de nabije toekomst belangrijker gaat worden, zodat tegemoet gekomen kan worden aan de wensen van de stakeholders.
- De belangrijkste voordelen van geïntegreerde verslaggeving die ervaren worden zijn het verschaffen van een completer beeld van de onderneming, een betere samenhang binnen het totale verslag en het operationaliseren en stroomlijnen van de strategie. Een kleine minderheid van de respondenten ziet geen directe voordelen in geïntegreerde

³ <http://www.afm.nl/~media/Files/fin-verslag/2013/themaonderzoeken-fv/integrated-reporting.ashx>

verslaggeving. Als nadelen van geïntegreerde verslaggeving worden genoemd de extra kosten, het additionele werk, de dikkere rapporten, de herziening van interne (rapportage) systemen en de vollediger openheid van zaken.

- Ondernemingen geven aan te worstelen met het toepassen van het geïntegreerde verslaggevingsraamwerk van het IIRC. Het is voor de ondernemingen niet altijd helder hoe het raamwerk in de praktijk toegepast moet worden. Ze geven aan behoefte te hebben aan handvatten en richtsnoeren.⁴ Verder wordt het verzamelen van de niet-financiële data als een groot probleem gezien dat vaak veel inspanning kost en niet altijd beschikbaar is.
- Het bewustzijn over geïntegreerde verslaggeving is groot. De respondenten geven aan dat het onderwerp op de agenda staat van de raad van bestuur, raad van commissarissen en ook de externe accountant is aangehaakt.

Naar aanleiding van het verkennend onderzoek en de door de AFM uitgevoerde nulmeting uit 2013 vestigt de AFM de aandacht op de volgende twee onderwerpen.

Geïntegreerde verslaggeving versus duurzaamheidsinformatie

Aan de basis van geïntegreerde verslaggeving ligt het concept van geïntegreerd denken. Met geïntegreerd denken legt de onderneming een relatie tussen de strategie, economische context, milieu, sociale omgeving, risico's en kansen. Dat heeft tot doel waarde te creëren op (middel)lange termijn. Geïntegreerde verslaggeving is daarom meer dan alleen het uitbrengen van een verslag met financiële en niet-financiële informatie (duurzaamheidsinformatie). Uit het verkennend onderzoek komt het beeld naar voren dat verschillende ondernemingen geïntegreerde verslaggeving verwarren met duurzaamheidsverslaggeving. Geïntegreerde verslaggeving wordt door hen gezien als de combinatie van financiële verslaggeving met informatie over duurzaamheid c.q. maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo). Dit is naar de mening van de AFM een onvolledige toepassing van het concept van geïntegreerde verslaggeving. Evenmin is geïntegreerde verslaggeving een vervanging van duurzaamheidsverslaggeving. Het raamwerk van de IIRC biedt houvast bij de toepassing van geïntegreerde verslaggeving. Ondernemingen kunnen aansluiting zoeken bij de diverse netwerkgroepen voor financiële en niet-financiële ondernemingen die door de IIRC zijn opgericht. Deze netwerkgroepen zijn gericht op uitwisseling van ervaringen en kennis over de praktische toepassing van geïntegreerde verslaggeving. Verder heeft de IIRC een database met geïntegreerde verslagen die door ondernemingen ter inspiratie geraadpleegd kan worden.

Beleggers en analisten

Geïntegreerde verslaggeving stelt beleggers in staat investeringsbeslissingen met een grotere mate van vertrouwen en op basis van afwegingen met een breder inzicht in lange termijn belangen te nemen. Geïntegreerde verslaggeving presenteert een meer samenhangend beeld van een onderneming door uitsluitend materiële en relevante informatie te presenteren die van belang is om het waardecreërend vermogen van een onderneming in te schatten. Maar voordat geïntegreerde verslaggeving gemeengoed wordt, is het nodig dat beleggers en analisten ook de potentie hiervan (h)erkennen en aan ondernemingen vragen deze informatie te verstrekken. De antwoorden uit het verkennend onderzoek bevestigen dit. Tegelijkertijd hebben de grootste

⁴ Het framework van de IIRC is principles-based en bedoeld als basis voor ondernemingen hier zelf specifiek invulling aan te geven in lijn met het gedachtegoed rondom geïntegreerde verslaggeving.

institutionele beleggers recent aangegeven andere criteria dan puur financiële veel nadrukkelijker te betrekken in hun beleggingsbeslissingen en hun portefeuilles aan te passen. Hierdoor ontstaat naar verwachting meer behoefte bij ondernemingen, medewerkers en klanten de stap richting geïntegreerde verslaggeving te zetten. De AFM roept ondernemers, beleggers en analisten op met elkaar in dialoog te gaan over geïntegreerde verslaggeving en onderlinge verwachtingen daarbij.

In hoofdstuk 4 zijn verdere ontwikkelingen op het gebied van geïntegreerde verslaggeving opgenomen.

Overige onderwerpen

Naast de onderwerpen die hiervoor zijn beschreven, heeft de AFM ook over andere onderwerpen vragen gesteld aan ondernemingen. Zo zijn onder meer vragen gesteld over verslaggevingsvoorschriften voor consolidatie, gezamenlijke overeenkomsten en daarmee samenhangende toelichtingen (zie ook de uitkomsten van het themaonderzoek naar dit onderwerp in hoofdstuk 3), de toelichtingsvereisten op het gebied van belastingen, het wel/niet treffen van een herstructureringsvoorziening, segmentatie (uitsplitsen kosten naar segmenten) en het directieverslag (voldoet de inhoud aan de wettelijke voorschriften).

3. Bevindingen uit themaonderzoeken

In 2015 heeft de AFM themaonderzoeken uitgevoerd naar:

- Pensioenen – Opvolging van het 2014 onderzoek naar de naleving van de verslaggevingsstandaard
- Toelichting op belangen in ondernemingen
- Bankconvenanten

Uit de onderzoeken blijkt dat de kwaliteit van de verslaggeving over pensioenen en de toelichting op belangen in ondernemingen moet worden verbeterd. Ook is meer transparantie van ondernemingen nodig over bankconvenanten.

Uit het vervolgonderzoek naar de kwaliteit van de verslaggeving over pensioenen blijkt dat de kwaliteit niet is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Dit geldt vooral voor het naleven van de in 2013 geïntroduceerde toelichtingsvereisten in IAS 19. Ook constateert de AFM dat dezelfde bedrijfstakpensioenregelingen bij verschillende ondernemingen vaker verschillend zijn geclassificeerd, of als toegezegd-pensioenregeling of als toegezegde-bijdragenregeling. De AFM vindt dat de kwaliteit van de verslaggeving over pensioenen duidelijk moet verbeteren in de financiële verslaggeving 2015.

De meerderheid van de onderzochte ondernemingen in het themaonderzoek naar de toelichting op belangen in ondernemingen kan deze toelichting meer ondernemings specifiek maken. Ondernemingen moeten zich hierbij meer nadrukkelijk laten leiden door de (informatie) principes van IFRS 12.

Het onderzoek naar bankconvenanten laat zien dat ondernemingen meer transparantie kunnen betrachten over de berekeningswijze van convenanten. In de gevallen waarin ondernemingen de uitkomsten van de berekening van convenanten geven, is de berekening lastig te maken door gebruikers. Verder komt uit het onderzoek dat de toelichting op de consequenties van schending van convenanten in het merendeel van de gevallen ontbreekt.

Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen van de drie themaonderzoeken beschreven. De volledige resultaten uit de themaonderzoeken zijn in afzonderlijke rapporten op 29 oktober 2015 gepubliceerd.

Pensioenen – Opvolging van het 2014 onderzoek naar de naleving van de verslaggevingsstandaard

De rapportage over pensioenverplichtingen (en –kosten) in de financiële verslaggeving heeft een grote maatschappelijke relevantie. Het transparant maken van de kosten van de huidige pensioenregelingen heeft bijgedragen aan een breed maatschappelijk debat over de inhoud en houdbaarheid van het (Nederlandse) pensioenstelsel. In 2014 heeft de AFM een onderzoek naar de eerste toepassing van nieuwe vereisten in de verslaggevingsstandaard over pensioenen (IAS 19) uitgevoerd. Gezien de uitkomsten van het eerste onderzoek naar de toepassing heeft de AFM vorig jaar in het rapport 'In Balans 2014' aangekondigd het onderzoek in 2015 nogmaals uit te

voeren. Het doel van dit onderzoek is vast te stellen in hoeverre ondernemingen de opmerkingen van de AFM ter harte hebben genomen en of daarmee de kwaliteit van de verslaggeving over pensioenen in Nederland is verbeterd.

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn:

- Het naleven van de in 2013 geïntroduceerde toelichtingsvereisten in IAS 19 is in de financiële verslaggeving 2014 niet verbeterd. Er zijn nagenoeg geen verschillen in de uitkomsten tussen het onderzoek van dit jaar en dat van vorig jaar.
- Dezelfde bedrijfstakpensioenregelingen zijn bij verschillende ondernemingen vaker verschillend geclassificeerd, of als toegezegd-pensioenregeling of als toegezegde-bijdragenregeling.

De AFM constateert dat de markt, naar aanleiding van haar rapport in 2014, niet zelfstandig tot een verbetering van de naleving van de voorschriften in IAS 19 is gekomen. Daarom zal de AFM de komende maanden actie nemen richting de ondernemingen die, mede gelet op de omvang van hun pensioenverplichtingen, de toelichtingsvereisten in IAS 19 het slechtst naleven. Zo nodig vergt dit herstel. De AFM vindt dat de financiële verslaggeving 2015 met betrekking tot de kwaliteit van de verslaggeving over pensioenen moet verbeteren.

Voor wat betreft de inconsistentie bij het classificeren van bedrijfstakpensioenregelingen zal de AFM in contact treden met zowel de betrokken ondernemingen als met de betrokken accountantsorganisaties om te overleggen hoe deze weg te nemen.

Toelichting op belangen in ondernemingen

De eerste toepassing van IFRS 10 (Geconsolideerde jaarrekening), IFRS 11 (Gezamenlijke overeenkomsten) en IFRS 12 (toelichting op belangen in andere entiteiten) leidt voor verschillende ondernemingen tot aanzienlijke aanpassingen in de financiële verslaggeving en is vanaf het boekjaar 2014 verplicht voor ondernemingen.

Het doel van dit onderzoek is vast te stellen hoe de toelichtingsdoelstellingen van IFRS 12 zijn toegepast en of gebruikers van de jaarrekening een beter inzicht hebben in de samenstelling van ondernemingen en de risico's die daarmee samenhangen. IFRS 12 bevat toelichtingsdoelstellingen over alle belangen in andere ondernemingen, inclusief de onder IFRS 10 geconsolideerde belangen en de gezamenlijke overeenkomsten onder IFRS 11.

De AFM heeft de te onderzoeken ondernemingen geselecteerd op basis van de aard van de activiteiten en de verwachting of zij (belangrijke) gevolgen zullen ondervinden van de toepassing van IFRS 10, 11 en 12. In totaal zijn 31 ondernemingen, verspreid over alle beursegmenten, in het onderzoek betrokken.

De AFM constateert dat de meerderheid van de onderzochte ondernemingen nog een slag kan maken om de toelichting meer ondernemingsspecifiek te maken. Ondernemingen moeten zich hierbij laten leiden door de (informatie)principes van IFRS 12. Het inzicht van gebruikers in de structuur van de onderneming en de impact van belangen in andere ondernemingen wordt hierdoor vergroot.

Specifieke punten waarop ondernemingen de toelichting kunnen verbeteren zijn:

- De toelichting op de structuur van de onderneming: het is niet altijd duidelijk welke segmenten en activiteiten met welke belangen - minderheidsbelangen, gezamenlijke overeenkomsten (joint ventures en joint operations) - samenhangen.
- Joint operations en het effect daarvan op de onderneming worden vaak maar marginaal toegelicht.
- Welke minderheidsbelangen, belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures materieel zijn voor een onderneming en de reden waarom, zou duidelijker vermeld kunnen worden.

Bankconvenanten

Voor gebruikers is het van bijzonder belang dat ondernemingen transparant rapporteren over bankconvenanten. De afgesproken ratio's, de exacte berekeningswijze van deze ratio's door kredietverschaffers, de uitkomsten ultimo boekjaar en de mogelijke sancties bij schending van de bankconvenanten door ondernemingen is zeer relevante informatie voor beleggers. Gezien de recente financiële problemen bij een aantal ondernemingen is transparantie over bankconvenanten een belangrijk en actueel thema. De informatie met betrekking tot bankconvenanten is cruciaal in het geval de onderneming een zwakke financiële positie heeft. Op basis van risicogestuurd toezicht hebben we ervoor gekozen ons onderzoek te richten op ondernemingen met een zwakke financiële positie met het risico van schending van convenanten. In deze gevallen is een transparante toelichting over convenanten cruciaal voor beleggers. In deze context speelt ook mee dat bij ondernemingen met een sterke financiële positie (bijvoorbeeld een netto kaspositie) een toelichting met betrekking tot convenanten minder relevant is voor beleggers.

Voor het themaonderzoek naar bankconvenanten hebben we op basis van een uitgevoerde risicoanalyse acht ondernemingen geselecteerd uit de AEX, AMX en ASCX met een zwakke financiële positie met het risico van schending van bankconvenanten. Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar de jaarrekeningen van deze ondernemingen constateert de AFM het volgende:

- Er is meer transparantie nodig over de berekeningswijze van de convenanten.
- De uitkomsten van de berekening van de convenanten worden gegeven, maar de berekening is lastig te maken door gebruikers.
- Toelichting op de consequenties van de schending van de convenanten ontbreekt in het merendeel van de gevallen.

4. Outlook

In dit hoofdstuk geeft de AFM een beeld van een aantal ontwikkelingen die de verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen en het toezicht daarop raken:

- Wijzigingen in de kapitaalmarkten
- Internationaal perspectief
- Rol accountant
- Controleverklaring
- Rol auditcommissies
- Geïntegreerde verslaggeving
- Omvang en kwaliteit van toelichtingen
- Alternatieve prestatie maatstaven
- Standard Business Reporting

Wijzigingen in de kapitaalmarkten

Door het bijeenbrengen van vraag en aanbod van kapitaal en risico vervullen de kapitaalmarkten een belangrijke rol bij het creëren van economische groei. Zij dragen daarmee bij aan duurzame welvaart in Nederland. De behoefte aan goed functionerende kapitaalmarkten is de laatste jaren verder toegenomen. Dit komt omdat banken minder in staat zijn om te voorzien in deze financieringsbehoefte, wegens aangescherpte eisen aan vermogen en liquiditeit van banken. De kapitaalmarkten zouden idealiter dit financieringsgat moeten opvullen. Voor aanbieders van aandelen en obligaties is het juist ook bij een dergelijke transitie van bank-naar marktfinanciering van belang dat beursgenoteerde ondernemingen het vertrouwen van beleggers hebben en zich houden aan de verslaggevingsregels.

Internationaal perspectief

De European Securities and Markets Authority (ESMA) bevordert de juiste en consistente toepassing van International Financial Reporting Standards (IFRS) in de geconsolideerde jaarrekening, ten einde beleggers te beschermen. In dit kader coördineert zij het toezicht op de financiële verslaggeving dat in Europa door de National Competent Authorities (NCAs), zoals de AFM, wordt uitgevoerd. Om de convergentie in het toezicht te vergroten heeft ESMA een reeks van instrumenten tot haar beschikking, zoals het publiceren van opinies en richtsnoeren.

Ingeval IFRS in vergelijkbare gevallen verschillend wordt toegepast, respectievelijk dreigt te worden toegepast kan ESMA een opinie publiceren.

Publicatie opinie⁵ door ESMA op 25 september 2015 over de toepassing van IFRS in relatie tot de bijdragen van banken aan Deposit Guarantee Schemes (DGS).

In de opinie bevestigt ESMA dat als sprake is van een zogenoemde ‘point in time’ verplichting, in lijn met het bepaalde in IAS 37 en IFRIC 21 voor het volledige bedrag van de verplichting een voorziening moet worden opgenomen op de datum waarop de bank de bijdrage verschuldigd is. Het moment waarop de bijdrage verschuldigd is, volgt uit de wijze waarop de nationale wetgever de DGS Directive (Richtlijn 2014/49/EU) heeft geïmplementeerd in de nationale wetgeving. In de meeste landen is de bijdrage verschuldigd op 1 januari van enig jaar. In Nederland is deze implementatie in de nationale wetgeving nog niet afgerond.

In de opinie wordt ook aandacht besteed aan de debetzijde van de boeking van de verschuldigde bijdrage. ESMA concludeert dat bij de bank geen actief ontstaat, omdat de voordelen die voortvloeien uit de verplichte deelname aan het DGS niet kunnen worden afgeschermd ten opzichte van andere banken. Ook komen eventuele uitkeringen niet aan de bank maar aan de depositohouder ten goede.

Op 10 juli 2014 heeft ESMA de ‘guidelines on the enforcement of financial information published by listed entities in the European Union’⁶ gepubliceerd. Hiermee beoogt ESMA te komen tot een meer consistente handhaving en toepassing van IFRS in de financiële verslaggeving in Europa. De AFM is verplicht deze richtlijnen vanaf 1 januari 2015 toe te passen in haar toezicht op de financiële verslaggeving.

European Common Enforcement Priorities voor de jaarrekeningen 2015

Op 27 oktober 2015 hebben ESMA en de Europese toezichthouders op de financiële verslaggeving, waaronder de AFM, gezamenlijk de European Common Enforcement Priorities⁷ voor de jaarrekeningen 2015 (ECEP 2015) vastgesteld. De publicatie van de ECEP 2015 heeft tot doel de consistente toepassing van IFRS in de EU te bevorderen.

In de ECEP 2015 identificeert ESMA een aantal onderwerpen waar ondernemingen en hun accountants aandacht aan moet besteden bij het opstellen en controleren van de financiële verslaggeving 2015. Het betreft (i) de invloed van de huidige economische omstandigheden op de financiële verslaggeving (ii) het kasstroomoverzicht en de daaraan gerelateerde toelichtingen en (iii) de bepaling van de reële waarde van niet-financiële activa en de daarmee samenhangende toelichtingen.

Invloed van de huidige economische omstandigheden op de financiële verslaggeving

Recentelijk zijn de economische omstandigheden sterk gewijzigd. De prijzen van grondstoffen, zoals olie en metalen, zijn fors gedaald. Dat geldt ook voor de rente, die in sommige gevallen zelfs negatief is (geweest). Ook zijn de economische vooruitzichten voor een aantal landen verslechterd. ESMA verwacht dat deze gewijzigde omstandigheden invloed zullen hebben op de

⁵ <http://www.esma.europa.eu/news/ESMA-publishes-opinion-accounting-cash-contributions-Deposit-Guarantee-Schemes?t=326&o=home>

⁶ http://www.esma.europa.eu/system/files/2014-807_-_final_report_on_esma_guidelines_on_enforcement_of_financial_information.pdf

⁷ <https://www.esma.europa.eu/news/ESMA-sets-enforcement-priorities-listed-companies%E2%80%99-2015-financial-statements?t=326&o=home>

toepassing van een aantal verslaggevingsstandaarden. De AFM verwacht dat ondernemingen hier rekening mee houden in de financiële verslaggeving 2015. In dit verband wijst EMSA op de toepassing van een aantal toelichtingsvereisten uit IAS 1 *Presentatie van de Jaarrekening*. Dit betreft in het bijzonder de verplichting tot het vermelden van de belangrijkste veronderstellingen en inschattingen (IAS 1.122) die het management heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening, alsmede van de belangrijkste oorzaken van schattingonzekerheden (IAS 1.125). Ook wijst ESMA op de standaarden waarbij de rentevoet een belangrijk rol speelt, zoals IAS 19 *Personeelsbeloningen*, IAS 36 *Bijzondere waardeverminderingen van activa* en IAS 37 *Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa*. Ten slotte noemt ESMA IFRS 7 *Financiële instrumenten: informatieverschaffing*. Deze standaard vereist onder meer de vermelding van de marktrisico's en gevoeligheidsanalyses.

Het kasstroomoverzicht en gerelateerde toelichtingen

Het kasstroomoverzicht is een belangrijk primair overzicht waarin de Europese toezichthouders regelmatig fouten en/of onjuiste toepassing van de relevant standaard (IAS 7 *Het kasstroomoverzicht*) aantreffen. Deze observatie komt overeen met de uitkomsten van een themaonderzoek dat de AFM twee jaar geleden heeft gepubliceerd⁸. In de ECEP 2015 vraagt ESMA aandacht voor de juiste classificatie van de kasstromen. Twee regelmatig voorkomende tekortkomingen betreffen het ten onrechte (i) opnemen van zogenoemde 'non-cash' transacties en (ii) aanmerken van financiële instrumenten (deposito's) als kasmiddelen en/of kasequivalenten. Ook wijst ESMA erop dat kasstromen uit bijzondere en/of ongebruikelijke transacties als operationele kasstroom moeten worden getoond, tenzij deze als financierings- of investeringskastroom kwalificeren. Ten slotte roept ESMA ondernemingen op bij grote wijzigingen in het werkkapitaal een specificatie van de wijzigingen op te nemen.

Bepaling van de reële waarde van niet-financiële activa en de daarmee samenhangende toelichtingen

Ook op dit gebied constateren ESMA en de Europese toezichthouders dat er nog veel ruimte voor verbetering is. Komend jaar zullen de Europese toezichthouders aandacht besteden aan de bepaling van de reële waarde bij de toepassing van IFRS 3 *Bedrijfscombinaties*, IAS 40 *Vastgoedbeleggingen* en IFRS 5 *Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten*. ESMA wijst ondernemingen erop dat zij bij de bepaling van de reële waarde rekening moeten houden met IFRS 13 *Waardering tegen reële waarde* en dat zij bij toepassing van waarderingstechnieken zoveel mogelijk gebruik moeten maken van waarneembare marktgegevens. Hierbij wijst ESMA op de verplichting toelichtingen op te nemen die gebruikers helpen bij de beoordeling van (i) de waarderingstechnieken die zijn toegepast, (ii) de input die daarbij is gebruikt en (iii) het effect van de toepassing van reële waarde op het resultaat of de niet in de winst- en verliesrekening opgenomen resultaten. De laatste verplichting geldt uitsluitend indien gebruik gemaakt is van significante niet-waarneembare input gegevens (niveau 3).

ESMA wijst erop dat Europese toezichthouders bij de beoordeling van de financiële verslaggeving 2015 ook aandacht kunnen besteden aan andere onderwerpen die in hun jurisdictie en/of voor de betreffende onderneming relevant zijn. In dit verband refereert ESMA ook aan de in 2014 van

⁸ <http://www.afm.nl/nl-nl/professionals/doelgroepen/effectenuitgevende-ondernemingen/financiele-verslaggeving/publicaties>

kracht geworden standaarden IFRS 10 (geconsolideerde belangen), IFRS 11 (gezamenlijke overeenkomsten) en IFRS 12 (toelichting op belangen in ondernemingen). De AFM heeft over de toelichting op belangen in ondernemingen in 2015 een themaonderzoek uitgevoerd. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten opgenomen.

Rol accountant

De controleverklaring van een externe accountant voegt zekerheid toe aan de financiële verslaggeving en draagt bij aan het vertrouwen in die financiële verslaggeving van een grote groep gebruikers. De accountantscontrole draagt daarmee bij aan het eerlijk en efficiënt functioneren van markten door de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van financiële rapportages te verbeteren. Uit de onderzoeken die de AFM de afgelopen jaren heeft uitgevoerd, blijkt dat de wijze waarop het ondernemingsbestuur, de toezichthoudende organen en de externe accountant hun rol invullen kritischer kan en moet. De accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten bij organisaties van openbaar belang (OOB-accountantsorganisaties) hebben maatregelen aangekondigd naar aanleiding van de onderzoeken van de AFM. Vervolgens heeft de door de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) ingestelde werkgroep 'Toekomst accountantsberoep' in september 2014 in haar rapport 'In het publiek belang' maatregelen voorgesteld ter verbetering van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de accountantscontrole. In 2015 heeft de AFM een onderzoek uitgevoerd naar de opzet van de ingezette verandering en toekomstgerichte verbetermaatregelen. Uit dit onderzoek gepubliceerd op 15 oktober 2015⁹ blijkt dat accountantsorganisaties serieuze stappen zetten om fundamenteel te veranderen en te verbeteren. De vijf grootste accountantsorganisaties (de zogenaamde Big 4 en BDO) lopen 'op kop' met de uitwerking van de verbetermaatregelen in visie, beleid en procedures en de daarvoor benodigde aanpak voor verandering in cultuur en gedrag. Drie overige OOB-accountantsorganisaties volgen op enige afstand; één accountantsorganisatie loopt serieus achter.

Er zijn twee wetsvoorstellen in voorbereiding inzake de accountancywetgeving die naar verwachting allebei in 2016 in werking treden.

Het eerste wetsvoorstel betreft de implementatie van de Europese wetgeving op het gebied van de kwaliteit van de wettelijke controle door accountants (Implementatiewet richtlijn en verordening wettelijke controles jaarrekeningen). De belangrijkste wijzigingen in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) zijn op het gebied van de onafhankelijkheid, objectiviteit en de professioneel-kritische instelling van de accountant, de controlestandaarden, de controleverklaring en de bevoegdheden van de AFM. Een aantal onderwerpen zal nader worden uitgewerkt in het Besluit toezicht accountantsorganisaties.

Ten tweede heeft de minister van Financiën een wetsvoorstel 'Wet aanvullende maatregelen accountantsorganisaties' opgesteld. Het wetsvoorstel bevat maatregelen ter versterking van de governance van accountantsorganisaties en ter verbetering van de kwaliteit van de wettelijke controles. Het wetsvoorstel voorziet ook in een aantal nieuwe bevoegdheden voor de AFM.

Vooruitlopend op de wettelijke verplichting hebben verschillende accountantsorganisaties in de afgelopen periode een toezichthoudend orgaan ingesteld. Na de wetwijziging verwacht de AFM

⁹ <http://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2015/okt/dashboard-accountantsorganisaties>

vanaf 2016 naast de huidige betrouwbaarheidstoets, de geschiktheid van bestuurders en commissarissen te gaan toetsen.

In het Wetsvoorstel 'Wet aanvullende maatregelen accountantsorganisaties' worden twee artikelen toegevoegd aan de Wta die zien op zowel de verantwoordelijkheid van de accountantsorganisatie als de externe accountant om tekortkomingen bij het verrichten van wettelijke controles te herstellen. Accountantsorganisaties en externe accountants dienen in geval van geconstateerde tekortkomingen gepaste maatregelen te nemen om eventuele overtredingen naar het verleden toe te herstellen en herhaling in de toekomst te voorkomen. De betreffende tekortkomingen kunnen zowel gedurende het verrichten van de wettelijke controle geconstateerd worden als achteraf. De tekortkomingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op individuele wettelijke controles of het stelsel van kwaliteitsbeheersing. De tekortkomingen kunnen gevolgen hebben voor de gecontroleerde verantwoording. De externe accountant en de accountantsorganisatie moeten nagaan of de eventueel afgegeven controleverklaring terecht is afgegeven en indien nodig ook herstelmaatregelen treffen. Tekortkomingen kunnen worden geconstateerd door de AFM, maar bijvoorbeeld ook door een andere (externe) toezichthouder, door de accountantsorganisatie of de externe accountant zelf.

De AFM vindt het van belang dat er een wettelijke verplichting komt voor accountantsorganisaties en accountants om in geval van geconstateerde tekortkomingen gepaste maatregelen te nemen. Immers, de controleverklaring voegt zekerheid toe aan de financiële verslaggeving. Dat draagt bij aan het vertrouwen van gebruikers zoals beleggers en andere belanghebbenden in die financiële verslaggeving en het oordeel van de accountant in de controleverklaring bij die financiële verslaggeving.

Op 25 september 2014 heeft de AFM de uitkomsten gepubliceerd van het onderzoek naar de kwaliteit van de wettelijke controles van de Big 4-accountantsorganisaties. In 2015 heeft de AFM inzicht verkregen in de herstelmaatregelen per 'onvoldoende' wettelijke controle door de herstelplannen te beoordelen. Uit het onderzoek van de AFM blijkt dat het uitvoeren van herstelmaatregelen een aantal uitdagingen kent, zoals de medewerking van de controlecliënt en de evaluatie van het afgegeven oordeel. Dit laatste kan bijvoorbeeld het geval zijn als er materiële fouten worden geconstateerd of bepaalde werkzaamheden achteraf niet meer uitgevoerd kunnen worden, zoals het bijwonen van voorraadinventarisaties. De AFM vindt het van belang dat de nieuwe regelgeving duidelijkheid verschaft over de herstelwerkzaamheden en de impact daarvan op het afgegeven oordeel.

Met ingang van 17 juni 2016 is de Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement in Nederland van toepassing. Hierin is bepaald dat vanaf 1 januari 2016 een roulatieplicht zal gelden voor accountantsorganisaties ten aanzien van wettelijke controles van organisaties van openbaar belang (OOB's); dit is de kantoorroulatie. De EU-Verordening gaat uit van een roulatietermijn van tien jaar en een afkoelingsperiode van vier jaar. Voor OOB's, waaronder beursgenoteerde ondernemingen, kan de directe werking van de Verordening betekenen dat zij tot 2024 de tijd hebben om van accountantsorganisatie te wisselen.

Controleverklaring

In 2014 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) nieuwe teksten voor controleverklaringen opgesteld. Deze nieuwe teksten zijn gebaseerd op voorstellen van de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). Het achterliggende doel van de nieuwe controleverklaring is dat verklaringen van de accountant relevanter en transparanter worden en aan belanghebbenden meer inzicht geven in de controle en de bevindingen van de accountant. In de nieuwe controleverklaring moet de accountant aandacht besteden aan de kernpunten van de controle, de materialiteit en de reikwijdte van een groepscontrole. De nieuwe uitgebreidere controleverklaringen zijn verplicht voor wettelijke controles van OOB's voor boekjaren die afsluiten op of na 15 december 2014. OOB's zijn onder andere beursgenoteerde rechtspersonen, banken en (her)verzekeraars. Internationaal worden vanuit de IAASB de nieuwe controleverklaringen pas voor de boekjaren 2016 verplicht. Nederland loopt met een aantal landen voorop.

De accountant verwijst in de controleverklaring bij de kernpunten naar informatie in de jaarrekening of het bestuursverslag. Het bestuur van de onderneming is en blijft uiteraard verantwoordelijk voor duidelijke en transparantie verslaggeving. Jaarverslaggeving en controleverklaring sluiten naar verwachting goed op elkaar aan met de komst van de nieuwe controleverklaringen. De nieuwe controleverklaringen zijn ook een volgende stap in de communicatie met stakeholders. Zo vindt er tijdens aandeelhoudersvergaderingen al communicatie plaats over de controlewerkzaamheden. De nieuwe controleverklaringen geven meer inzicht in de controle en specifieke informatie over de onderneming.

Rol auditcommissies

De wet¹⁰ en de Nederlandse Corporate Governance Code regelen de taken van auditcommissies voor wat betreft verslaggeving en de accountantscontrole. De AFM heeft in 2015 een rapport¹¹ uitgebracht over een verkennend onderzoek dat de AFM heeft uitgevoerd naar de wijze waarop auditcommissies hun rol invullen ten aanzien van financiële verslaggeving en de accountantscontrole. De commissarissen in auditcommissies zijn zich steeds beter bewust van het toegenomen belang van een kritische invulling van hun rol als interne toezichthouder. Commissarissen erkennen daarbij dat er steeds meer van hen wordt verwacht.

Auditcommissies spelen een belangrijke rol in de corporate governance van ondernemingen. Een kritische invulling van deze rol is ook vanuit het oogpunt van beleggersbescherming, cruciaal. De AFM verwacht dat auditcommissies een positieve invloed zullen hebben op de interne beheersing en specifiek ook op de kwaliteit van de financiële verslaggeving en de accountantscontrole.

De Europese auditverordening, die medio 2016 van kracht wordt, zal de rol van auditcommissies verder versterken. Vanaf dat moment zal de AFM de taak krijgen deze rol te monitoren. De AFM zoekt de dialoog met auditcommissies en roept accountants en beleggers op hetzelfde te doen.

¹⁰ De normen voor auditcommissies van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen zijn te vinden in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) en het Besluit inzake auditcommissies.

¹¹ <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2015/mrt/rapport-auditcommissies>

Geïntegreerde verslaggeving

Geïntegreerde verslaggeving staat nationaal en internationaal in de belangstelling. Zo heeft Eumedion in haar speerpuntenbrief 2015¹² aangegeven, dat geïntegreerde verslaggeving een belangrijk onderwerp is voor (institutionele) beleggers. Beursgenoteerde ondernemingen zijn opgeroepen concrete stappen te zetten op het terrein van 'geïntegreerde verslaggeving', zodat beleggers een meer samenhangend overzicht krijgen van het verdienmodel, het waardescheppend vermogen van de onderneming en het beslag van de onderneming op verschillende soorten kapitaal (zoals menselijk kapitaal, natuurlijk kapitaal en financiële middelen) om deze waarde te creëren. Recente fraude- en corruptieschandalen op de Nederlandse kapitaalmarkten onderstrepen dat het belangrijk is in de verslaggeving niet alleen aandacht te besteden aan financiële zaken, maar ook aan niet-financiële aspecten. Volkswagen is een ander voorbeeld.

Ook internationaal passen steeds meer ondernemingen geïntegreerde verslaggeving toe. Wereldwijd hebben volgens het International Integrated Reporting Council (IIRC) momenteel tussen de 1200 en 1500 organisaties op basis van geïntegreerde verslaggeving gerapporteerd. In Zuid-Afrika is geïntegreerde verslaggeving zelfs verplicht voor beursgenoteerde ondernemingen. Ook binnen internationale organen van toezichthouders staat het onderwerp op de agenda. Naast financiële informatie kan informatie over strategie, businessmodel, risico's, milieuaangelegenheden, sociale en personeelsaangelegenheden, (good) governance, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping voor beleggers en analisten van groot belang zijn.

Als uitvloeisel van de implementatie van de EU-Richtlijn 'Publicatie niet-financiële informatie en diversiteit' zijn beursgenoteerde ondernemingen vanaf 2017 verplicht het gevoerde beleid met betrekking tot milieu, mensenrechten, diversiteit en anti-corruptiemaatregelen te beschrijven in de jaarlijkse financiële verslaggeving. De implementatie van de richtlijn kan positief bijdragen aan de verdere toepassing van geïntegreerde verslaggeving.

De AFM is van mening dat primair marktpartijen de leiding moeten nemen bij de verdere ontwikkeling en vormgeving van geïntegreerde verslaggeving, waarbij de rol van accountants en toezichthouders voornamelijk beperkt is tot het stimuleren van de ontwikkeling van geïntegreerde verslaggeving. Van handhaving kan pas sprake zijn als geïntegreerde verslaggeving meer volwassen is. De AFM ondersteunt de ontwikkeling en toepassing van geïntegreerde verslaggeving en zal de resultaten van dit onderzoek gebruiken om de ontwikkelingen te volgen.

Omvang en kwaliteit van toelichtingen

Verschillende ondernemingen, zoals TomTom en Vopak zijn aan de slag gegaan met de oproep van de AFM (zie 'In Balans 2014') om de kwaliteit van hun toelichtingen in de financiële verslaggeving 2014 verder te verbeteren. De AFM juicht dit toe en roept andere ondernemingen op dit voorbeeld te volgen.

Ook de International Accounting Standards Board (IASB) houdt zich bezig met de kwaliteit en omvang van de toelichtingen in de jaarrekening. De IASB is in 2013 gestart met het Disclosure Initiative, waarbij wordt onderzocht hoe de kwaliteit van de toelichting kan worden verbeterd.

¹² <http://www.eumedion.nl/nl/public/kennisbank/speerpuntenbrief/speerpuntenbrief-2015.pdf>

Binnen enkele maanden zal de IASB een 'Practice Statement' met richtlijnen over de toepassing van het begrip materialiteit publiceren. Daarnaast tracht de IASB een set van principes voor toelichtingen in de jaarrekening te ontwikkelen. In het eerste kwartaal van 2016 wordt het Discussion Paper 'Principles of Disclosure' verwacht. Het project kan uitmonden in een nieuwe IFRS-standaard.

In december 2014 heeft de IASB aanpassingen in IAS 1 *Presentatie van de jaarrekening* gepubliceerd. Deze aanpassingen benadrukken het materialiteitsbeginsel en hebben verder onder andere betrekking op de toelichting op waarderingsgrondslagen en de structuur van de toelichting. De aanpassingen gelden voor boekjaren die op of na 1 januari 2016 beginnen.

Ten slotte heeft ESMA op 27 oktober 2015 het public statement 'Improving the quality of disclosures in the financial statements'¹³ gepubliceerd. Door ondernemingen op te roepen bij het opstellen van hun financiële verslaggeving uit te gaan van een aantal principes wil ESMA de kwaliteit van toelichtingen in IFRS-jaarrekeningen bevorderen. Evenals de AFM benadrukt ESMA dat het vertellen van het eigen verhaal van de onderneming cruciaal is en dat de relevante informatie in een jaarrekening op een toegankelijke en leesbare manier wordt gepresenteerd. In dit kader is het van belang dat ondernemingen materialiteitsaspecten hierbij betrekken. Ten slotte moet de informatie in de jaarrekening consistent zijn met informatie in andere documenten, zoals het bestuursverslag.

Alternatieve prestatie maatstaven

Op 5 oktober 2015 heeft ESMA de definitieve vertalingen van de richtsnoeren voor het gebruik van de alternatieve prestatie maatstaven (APM)¹⁴ gepubliceerd. Voorbeelden van APM zijn onderliggende EBITDA, organische groei en net debt. Deze richtsnoeren moeten door ondernemingen op of na 3 juli 2016 worden toegepast, indien zij APM publiceren in gereguleerde informatie (zoals prospectussen, koersgevoelige persberichten en jaarverslagen). De richtsnoeren hebben geen betrekking op (half)jaarrekeningen.

De richtsnoeren hebben tot doel het nut en de transparantie van in prospectussen of gereguleerde informatie (zoals (half)jaarverslaggeving en koersgevoelige persberichten) opgenomen APM te bevorderen. In dit verband schrijven de richtsnoeren voor dat de definitie en berekeningswijze van de APM moeten worden toegelicht, een aansluiting moet worden gegeven tussen de APM en een relevant bedrag uit de balans, winst- en verliesrekening of het kasstroomoverzicht en er consistentie in de toepassing moet worden betracht.

Naleving van de richtsnoeren zal de vergelijkbaarheid, betrouwbaarheid en/of begrijpelijkheid van APM ten goede komen. De AFM draagt zorg voor de naleving van deze richtsnoeren op basis van de vereisten uit de Transparantierichtlijn, de Prospectusrichtlijn en de Verordening marktmisbruik.

¹³ <http://www.esma.europa.eu/news/ESMA-urges-companies-improve-quality-disclosures-financial-statements?t=326&o=home>

¹⁴ <http://www.esma.europa.eu/system/files/2015-esma-1415nl.pdf>

Standard Business Reporting

In het Standard Business Reporting (SBR) Programma werken Nederlandse partijen uit overheid en markt samen om het samenstellen en uitwisselen van (financiële) rapportages te vereenvoudigen. Zeker voor een dynamische markt van MKB financiering (ook binnen Europa) kan SBR een belangrijke rol spelen. Nationaal zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van de 'assurance' rond SBR en het wettelijk kader waarmee het gebruik van SBR zal worden verplicht voor het deponeren van de financiële verslaggeving door ondernemingen bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Op 8 oktober 2015 heeft ESMA de markt een consultatiedocument¹⁵ voorgelegd over elektronische jaarverslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. De Nederlandse wetgever heeft besloten beursgenoteerde ondernemingen met een deponeringsverplichting bij de AFM uit te sluiten van de SBR-verplichting.

¹⁵ <http://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2015/okt/consultatie-esma-verslaggeving>

5. Gewijzigde regelgeving

Onderstaand wordt ingegaan op:

- Wetsvoorstel implementatiewet richtlijn transparantie
- Wijzigingen in Titel 9 Boek 2 BW
- Consolidatievrijstelling voor participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten
- Nieuwe IFRS-standaarden en gewijzigde IAS/IFRS-standaarden
- Solvency II

Wetsvoorstel implementatiewet wijziging richtlijn transparantie

Op 18 juni 2015 is het wetsvoorstel ter implementatie van de gewijzigde richtlijn transparantie ingediend bij de Tweede Kamer¹⁶. Dit wetsvoorstel is momenteel in behandeling bij de Tweede Kamer. De gewijzigde Transparantierichtlijn moet uiterlijk 26 november 2015 zijn geïmplementeerd. Dit wetsvoorstel heeft onder andere betrekking op de volgende punten:

- De verplichting voor uitgevende instellingen om tweemaal per jaar tussentijdse verklaringen (kwartaalberichten) te publiceren wordt afgeschaft. De verplichting uit hoofde van koersgevoelige informatie blijft onverkort van kracht.
- Uitgevende instellingen die actief zijn in de winningsindustrie of in de houtkap van oerbossen en waarvan de effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt worden verplicht een verslag over betalingen aan overheden algemeen verkrijgbaar te stellen.
- De definitie van lidstaat van herkomst moet verduidelijkt worden.
- Het halfjaarverslag moet binnen drie maanden in plaats van twee maanden na afloop van de eerste zes maanden van het boekjaar worden gepubliceerd.
- Jaar- en halfjaarverslagen moeten tien jaar in plaats van vijf jaar beschikbaar worden gehouden voor het publiek.

Wijzigingen in Titel 9 Boek 2 BW

De op 9 oktober 2015 gepubliceerde Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening¹⁷ leidt onder meer tot een aantal wijzigingen in Titel 9 Boek 2 BW (Titel 9) welke noodzakelijk zijn om deze Titel in

¹⁶ Wijziging van de Wet op het financieel toezicht, het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten ter implementatie van richtlijn nr. 2013/50/EU van het Europees parlement en de Raad van 22 oktober 2013 tot wijziging van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees parlement en de Raad betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten, Richtlijn 2003/71/EG van het Europees parlement en de Raad betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en Richtlijn 2007/14/EG van de Commissie tot vaststelling van concrete uitvoeringsvoorschriften van een aantal bepalingen van Richtlijn 2004/109/EG (PbEU 2013, L 294) (Implementatiewet wijziging richtlijn transparantie), Kamerstukken II 2014/15, 34232, nr. 2.

¹⁷ Wet van 30 september 2015 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter uitvoering van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PbEU 2013, L 182) (Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening), Stb. 2015, nr. 349.

overeenstemming te brengen met de nieuwe Europese richtlijn jaarrekening (Richtlijn 2013/34/EU).

Voor beursgenoteerde ondernemingen, die vallen onder de reikwijdte van Titel 9 en hun geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen op basis van IFRS zijn de volgende aanpassingen van belang. Beursgenoteerde ondernemingen zijn verplicht om de volgende punten te vermelden in de jaarrekening: (i) eventuele afwaarderingen van aan bestuurders verstrekte leningen, (ii) een aantal gegevens over deelnemingen zoals voorgeschreven in artikel 2:379 BW, welke niet worden vereist in IFRS 12 en (iii) het nummer waaronder de vennootschap in het handelsregister is ingeschreven. In afdeling 7 'Bestuursverslag' is een grondslag opgenomen voor een algemene maatregel van bestuur, waarin de regeling van het verslag van betalingen aan overheden wordt uitgewerkt. Daardoor is dit ook van toepassing op ondernemingen die hun jaarrekening opmaken op basis van IFRS.

De concernvrijstelling van artikel 2:403 BW is komen te vervallen voor beursgenoteerde ondernemingen. Daarmee is het niet meer mogelijk voor beursgenoteerde ondernemingen de enkelvoudige jaarrekening op basis van Titel 9 Boek 2 BW op te stellen met inachtneming van artikel 2:403 BW.

De Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening heeft mede tot gevolg dat de externe accountant een actieve onderzoeksverplichting krijgt om materiële onjuistheden in het bestuursverslag te signaleren en om daarover te rapporteren in de controleverklaring. Het gaat dan bijvoorbeeld om de door het bestuur gerapporteerde informatie over risico's en corporate governance, waaronder de 'in control'-verklaring ten aanzien van de beheersing van de financiële verslaggevingsrisico's.

In de Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening wordt geen aandacht besteed aan het verzoek uit de Wetgevingsbrief 2015¹⁸ van de AFM om de keuzevrijheden in Titel 9 in te perken en zo de transparantie in de financiële verslaggeving te vergroten. Derhalve wordt een belangrijke strijdigheid met het EU-recht, te weten de eis dat er pas een consolidatieplicht ontstaat indien sprake is van een groep zoals gedefinieerd in artikel 2:24b BW, niet opgeheven. Dat geldt ook voor een belangrijke omissie in artikel 2:362 lid 4 BW. In dit artikel wordt de mogelijkheid tot het afwijken van de bijzondere voorschriften niet beperkt tot uitzonderlijke situaties. De Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening heeft uitsluitend tot doel de wijzigingen in de richtlijn jaarrekening (Richtlijn 2013/34/EU) te implementeren in Titel 9 van boek 2 BW. Überhaupt is de AFM vanuit het oogpunt van vermindering van administratieve lasten voorstander van het schrappen van de grote hoeveelheid vrijblijvende optionaliteit in de Nederlandse wetgeving. Eenvoudige en meer eenduidiger verslaggeving heeft onze sterke voorkeur. Dit beperkt interpretatie, controle- en advieskosten en vermindert de kapitaalkosten voor ondernemingen.

De Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening zal van toepassing zijn op boekjaren die starten op of na 1 januari 2016.

Consolidatievrijstelling voor participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten

De Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) heeft tijdens haar vergadering op 1 juli 2015 na bespreking van het ontvangen commentaar, RJ-Uiting 2015-4: 'Ontwerp-richtlijn consolidatievrijstelling voor participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten' ongewijzigd vastgesteld. De Richtlijn 217

¹⁸ <http://www.afm.nl/nl-nl/over-afm/werkzaamheden/verantwoordelijkheden/brieven>

Consolidatie bevat een consolidatievrijstelling voor beleggingsentiteiten die geënt is op het consolidatieverbod in IFRS 10. De AFM heeft naar aanleiding van de publicatie van deze RJ-Uiting een commentaarbrief¹⁹ geschreven waarin zij concludeert dat de voorgestelde aanpassing in Richtlijn 217 Consolidatie strijdig is met meerdere bepalingen uit Titel 9. De AFM voelt zich in deze opvatting gesteund door de *Commission services' views on the interaction between the amendments to IFRS 10, IFRS 12 and IAS 27 regarding investment entities and the 7th Directive - Groups comprised of only investment entities*²⁰. In dit document merkt de Commission Services op dat de 7e Richtlijn (83/349/EEG) en de Richtlijn Jaarrekening (2013/34/EU) geen verbod en/of vrijstelling kent die vergelijkbaar is met het consolidatieverbod voor beleggingsentiteiten in IFRS 10. Titel 9 kan deze vrijstelling van consolidatie dus niet toestaan.

De opvatting van de RJ (in de vorm van een aanbeveling) dat voor de toepassing van deze consolidatievrijstelling een beroep gedaan zou kunnen worden op de in artikel 2:407 lid 1 sub c. BW opgenomen vrijstelling, kan volgens de AFM geen stand houden. Laatst bedoelde vrijstelling staat het toe om de gegevens van maatschappijen waarin het belang *slechts* (nadruk AFM) wordt gehouden om te vervreemden, niet in de consolidatie te betrekken. Bij een beleggingsentiteit zal veelal niet worden voldaan aan de voorwaarde, dat de beleggingen uitsluitend worden aangehouden om te vervreemden. Immers, de maatschappijen waarin de beleggingsmaatschappij belegt, worden aangekocht met gelden van beleggers en aangehouden om diezelfde beleggers te laten delen in de opbrengsten, zijnde de dividenduitkeringen en waardestijgingen van de beleggingen. Ook de toetsing aan de indicatoren die in de stellige uitspraak (RJ 217.305) worden genoemd, leidt volgens de AFM tot dezelfde conclusie. Het op het moment van aankoop hebben van de door de Raad vereiste exit strategie brengt hier geen verandering in.

De AFM is waarnemer bij de vergadering van de RJ en kent daardoor de overwegingen om haar commentaar terzijde te leggen. De vergaderingen van de RJ zijn niet openbaar en beraadslagingen en/of overwegingen worden niet op enigerlei wijze, zoals in notulen en/of, het ten "Ten geleide" openbaar gemaakt. Ook worden geen webcasts van de vergaderingen op de website van de RJ geplaatst. Hierdoor is de AFM niet in de gelegenheid in te gaan op de overwegingen van de RJ.

Recentelijk heeft de AFM een uitnodiging ontvangen om het verschil van inzicht te bespreken. De AFM maakt graag gebruik van deze gelegenheid en heeft positieve verwachtingen van een overleg. In dit gesprek zal de AFM ook de transparantie van de besluitvorming binnen de RJ aan de orde stellen. De AFM is voorstander van meer openheid en ziet het model van de IASB als voorbeeld.

Tot slot wijst de AFM erop dat de RJ de consolidatievrijstelling voor participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten ziet als een vrijstelling in de consolidatiekring. Hierdoor speelt deze vrijstelling geen rol bij de beantwoording van de vraag of een beursgenoteerde onderneming verplicht is tot het opstellen van een IFRS-geconsolideerde jaarrekening. Als de onderneming de plicht tot consolideren heeft vastgesteld, zal de onderneming haar consolidatiekring vaststellen door de bepalingen van IFRS 10 toe te passen.

¹⁹ <http://www.rjnet.nl/Documents/Ingediende%20commentaren%202015/RJ-Uiting%202015-4%20Consolidatievrijstelling.pdf>

²⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/arc/2013-07-05-staff-working-paper-ifs10_en.pdf

Nieuwe IFRS-standaarden en gewijzigde IAS/IFRS-standaarden

IFRS 9 (Financiële Instrumenten) en IFRS 15 (Omzetverantwoording)

Deze standaarden zijn weliswaar pas vanaf 2018 van toepassing, maar werpen hun schaduw reeds vooruit. Evenals ESMA, roept de AFM ondernemingen op zich goed voor te bereiden op de invoering van deze standaarden. De toepassing van deze nieuwe standaarden kunnen tot aanzienlijke wijzigingen in de financiële verslaggeving leiden. Ook kan het noodzakelijk zijn om systemen en interne processen aan te passen.

Voorts wijst de AFM ondernemingen erop dat de paragrafen 30 en 31 van IAS 8 *Accounting policies, Changes in Accounting Estimates and Errors* van toepassing zijn, ongeacht de goedkeuring van de nieuwe standaarden door de Europese Commissie²¹. Deze paragrafen schrijven voor dat ondernemingen informatie moeten verschaffen welke gebruikers in staat stelt om het effect van de invoering van de nieuwe standaarden te kunnen beoordelen, voor zover er betrouwbare inschattingen bekend zijn. De Europese toezichthouders, waaronder de AFM, roepen ondernemingen op in de financiële verslaggeving 2015 de gebruikers te informeren over de voortgang die zij hebben gemaakt in het implementatieproces en de belangrijkste verwachte effecten, zoals kwalitatieve informatie over mogelijke wijzigingen in de verslaggevingsgrondslagen en mogelijk vervroegde toepassing.

Wijzigingen in IAS/IFRS die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2015

Voor jaarrekeningen 2015 zijn voornamelijk wijzigingen in het kader van het periodieke verbeteringsproces van de IASB relevant. Doel van de periodieke verbeteringen is het wegnemen van inconsistenties of onduidelijke formuleringen in IFRS. In 2015 zijn twee sets van wijzigingen van kracht geworden²².

Voorts is in IAS 19 *Personeelsbeloningen* de verwerking van werknemersbijdragen in een pensioenregeling die kwalificeert als een toegezegde-bijdragenregeling verduidelijkt. Er is een praktische regel (practical expedient) ingevoerd waardoor bijdragen van de werknemer die onafhankelijk zijn van het aantal dienstjaren in mindering gebracht worden op de jaarlijkse pensioenkosten. Het is niet noodzakelijk om deze bijdragen over de duur van het dienstverband te verdelen, zoals bij de toerekening van de brutovoordelen uit de pensioenregeling.

Solvency II

Op 1 januari 2016 treedt Solvency II, het nieuwe Europese risicogebaseerde toezichtraamwerk voor verzekeraars in werking. Dit houdt in dat het kapitaal dat een verzekeraar dient aan te houden, berekend wordt op basis van de specifieke risico's waar de verzekeraar aan is blootgesteld. Het raamwerk is van toepassing op alle verzekeraars, met uitzondering van natura-uitvaartverzekeraars en kleine verzekeraars (enkele uitzonderingen daargelaten).

²¹ Report:17th Extract from the EECS's Database of Enforcement (Decision ref EECS/0213 -12), ESMA, 29 October 2013

²² <http://www.ifrs.org/Alerts/ProjectUpdate/Pages/IASB-issued-Annual-Improvements-to-IFRSs-2010-2012-Cycle-and-2011-2013-Cycle-December-2013.aspx>

De nieuwe kapitaalseisen zijn hoger ten opzichte van de huidige eisen onder Solvency I. De solvabiliteit zal dus lager zijn. Dit blijkt ook uit reeds gepubliceerde voorlopige inschattingen van verzekeraars. De AFM verwacht dat verzekeraars in hun financiële verslaggeving 2015 jaarrekening transparant (kwalitatief en kwantitatief) over de gevolgen van de invoering van Solvency II zullen rapporteren.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 2000 | F 020 797 3800
Postbus 112723 | 1001 GS Amsterdam
www.afm.nl

De tekst is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontlennen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.